1938 ий
6
ИЮЛЬ
№ 59 (442)
Акше 5 ыр.

8-ше ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетар-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ
Маробком
ден
горком
орган

ПАРТИЙНЫЙ РУКОВОДСТВЫМ ВИЯНГДЫМАН

Мемнан коммунистический партий Ленинско-Сталинский комсомолым да тудын гоч пӱтынь Советский молодежым Советский родиным йӧратыме духеш, шакше калык тушман - шамычым ненавидитлыме духеш воспитатла.

Калык тушман-шамыч—комсомольский руководствышто кужу жап вредитлен кийше троцкистско-бухаринский да буржуазный-националистический агент-шамыч комсомолым партий деч ойраш тӧчышт. Но нуно тидым ыштен кертын огытыл да нигунамат огыт керт. Ленинский комсомол коммунистический партийын верный полышкалшыже лийын шоген да тыгакак кодеш.

Сталин йолташ комсомолец-пропагандист Иванов йолташлан колтымо шке письмаштыже советский молодежым большевизме духеш, пролетарский интернационализм духеш кузе воспитатлаш кӱлмым наглядный ончыктен. Комсомольский руководство—партийный пашан ойраш лийдыме ужашыже лиеш, манын Сталин йолташын ончыктымыжым партийный организацийын посна руководительже - шамыч умлен огытыл.

Южо райком-шамыч шкеныштым комсомольский руководство паша деч коранденыт. Мутлан, Еласал районышто комсомольский пашам начарын шындыме, политик тунеммаш кӱрылтын, кружок-шамычым вуйлаташ пропагандист-шамыч огыт с и т е, пропсеминар вуйлаташ руководительым ойрымо огыл. Но туге гынат, первичный организацилаште коммунист - шамыч комсомольский организацийын пашашт дене огыт и н т е р е с о в а т л е. ВКП(б) райкомат комсомоллан шагал полша.

Морко, Кужэнгер, Ронго, Тор'ял да Шернур районлаштат ты шотышто паша сайын ок шого. Ние райком-шамыч комсомол паша нерген ик - кок гана велэ колыштыныт. Теве ВКП(б) Морко да Ронго райкомлаште к о м с о мольский пропсеминар вуйлатышылан Чумаков ден Капустин шотлалтыт, нуно семинарын пашажым эреак кӱрлын шогенут, нунын т и т а к ы ш т дене пропсеминар пашам ыштен огыл. Тыште нуно кугу титакан улыт.

Йошкар-Ола горкомыштат тыгак, тыште кызыт мартенат пропсеминар вуйлатышым ойрен кертын огытыл.

Посна ВКП(б) райком-шамыч комсомольский политик школыш пропагандистлат „айда йӧра" манын ойрат. Теве ВКП(б) Ронго райком, Байков йолташым комсомольский политшколыш утвердитлен. Тудо шкенжын пропагандистический пашаштыже слушатель-шамыч коклаште путайкален велэ. Тугак Кужэнгер ВКП(б) райком райцентр комсомол актив кружокыш коммунист Мальцевым утвердитлен. (ВКП(б) райкомын кумышо секретарьже). Тудат шкежак май тылзе гыч 5 занятийым кӱрлын. Рядовой коммунист-шамычлан примерым ончыктышаш годым ВКП(б) райком пашаен - шамыч шкештак чӱчкыдын политзанятийым кӱрледат.

ВКП(б) райком бюрошто, заседаньыште да партийный погынымаште комсомольский паша нерген пеш шуэн колыштыт. Первичный комсомольский организаций да ВЛКСМ райком-шамыч шкеныштын пашаштышт йонгылышым ыштен колдат гын, тунам велэ ВКП(б) райком-шамыч нунын пашашт нерген ончат. Тыгай факт Шернур да Йошкар - Олаште лийын. ВЛКСМ райком секретарь Пекпаев бездельничатлен, посна комсомольский организацийым шалатымашке шуктен, тугак ВКП(б) горкомат кунам ВЛКСМ горкомын йонгылышым ыштымекыже велэ бюрош вопросым шынден.

Комсомолым сталинский стиль дене пашам ышташ туныктыш—теве чыла партийный организаций-шамыч ончылно шогышо ик тӱн паша. Тидым чыла партийный руководитель да посна коммунист-шамыч комсомоллан Сталин йолташ семын полшаш тӱналыт гын велэ шуктен кертына.

СЕВАСТОПОЛЬ—АРХАНГЕЛЬСК

Военный летчица-шамыч Осипенко, Ломако ден Раскован нигушак шичде чоңештымышт

1938 ий 2 июльышто московский жап дене 4 шагатат 36 минутышто ик моторан „МП—1" гидросамолет дене военный летчица-шамыч старший лейтенант Полина Денисовна Осипенко, старший лейтенант Вера Федоровна Ломако да штурмант-лейтенант Мария Михайловна Раскова Севастополь—Киев—Новгород—Архангельск маршрут дене нигушак шичде чоңешташ тарванен каеныт.

15 шагатат 09 минутышто Осипенко йолташ Холмовский ерыш (Архангельск деч 15 километр югыштыла) благополучно волен шинчын.

2416 километр кутыш корным „МП—1" самолет 10 шагатат 33 минутышто, шагатыште 228 километр писылык дене эртен.

Советский летчица-шамыч Осипенко, Ломако ден Раскова шке ончыланышт шындыме задачым чаплын шуктеныт.

Архангельск гыч, 1938 ий 2 июль
Москва, Кремль

Иосиф Виссарионович СТАЛИНЛАН

Севастополь—Архангельск беспосадочный перелет шукталтын. Тендан кеч могай заданьыдамат шукташ ямде улына.

ОСИПЕНКО, ЛОМАКО, РАСКОВА.

АРХАНГЕЛЬСК,

Старший лейтенант-шамыч Осипенко ден Ломако йолташ-шамычлан да лейтенант Раскова йолташлан

Чапле летчица-шамыч Полина Осипенко, Вера Ломако ден Марина Раскова йолташ-шамычым Севастополь—Архангельск маршрут дене гидросамолет дене беспосадочный перелетым успешно шуктымо дене шокшын саламлена.

Шкеныштын пеш чапле перелетышт дене советский авиацийын историйышкыже адак ик рекордым возен пуртышто советский ӱдрамаш летчица-шамычын мужествышт, выдержкышт да кӱкшӧ мастерствошт дене кугешнена.

Тендан киддам пеңгыдын кормыштена.

И. Сталин — М. Калинин
В. Молотов — Л. Каганович
К. Ворошилов — Н. Ежов.

Архангельск гыч, 1938 ий 3 июль.
Москва, Кремль.

Сталин, Молотов, Ворошилов, Калинин, Каганович ден Ежов йолташ-шамычлан

Тендан поздравленийда мемнан шӱмыш пеш кугу йывыртымаш шижмашым пурта. Мемнан скромный успехна эрыкан да виян, гордый да пиялан, сталинский ачала тыршымаш дене шулдыранше советский ӱдрамашын молан способный улмыжо гыч ик пример гына, да ме кидым налде пашам ышташ, у да у сеңымаш-шамычыш шуаш тыланда мутым пуэна, а кӱлеш лиеш гын, партий ден правительствын первой ӱжмышт почешак, советский границым аралаш боевой самолет дене чоңештен лектын каяш кеч кунамат ямде улына.

Полина Осипенко, Вера Ломако, Марина Раскова.

ГАЗОГЕНЕРАТОРНЫЙ АВТОМОБИЛЬ-ШАМЫЧЫН КУГУ ПРОБЕГ

1 июльышто Москошто газогенераторный автомобиль-шамычын кугу пробеглан старт пуалтын.

Моско гыч тора корныш газогенераторный установко дене оборудоватлыме 12 грузовой автомобиль каен. Нунылан 10 тӱжем утла километрым утларакше грунтовой ден проселочный корно дене эртыман. Маршрут: Москва — Пенза—Куйбышев —Казань—Челябинск—Омск — Свердловск —Пермь—Горький — Ярославль—Ленинград — Минск —Киев—Москва.

Ние машина-шамычын эксплоатацийыште экономичностьыштым да келшымыштым кумда калык массе коклаште популяризоватлыме да калык озанлыкыш газогенераторный автомашинам писын пуртымо нерген партий ден правительствын пунчалыштым шуктышашлан тиде пробег организоватлалтын.

* * *

Эксплоатаций практике, посна испытательный пробег-шамыч ончыктышт: газогенераторный автомобильын бензиновый автомобиль деч кугу преимуществыже уло, тудо шергакан бензин дене огыл, а шулдакан древесный топливе дене пашам ышта. Мемнан автомобильный п а р к ы н ужашыжым гына газогенераторный топливыш кусарымаш шӱдӧ тӱжем тонн дене нефтепродукт экономийым пуа.

15 июльышто—Казахский ССР Верховный Советын первой сессийже

Казахский ССР Центральный Исполнительный Комитет Президиум Казахский ССР Конституцийын 37 статьяже почеш Казахский ССР Верховный Советын первой сессийжым 1938 ий 15 июльышто Алма-Ата олаш погаш пунчалын.

РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫН ПЕРВОЙ СЕССИЙЖЫМ ӰЖМӦ НЕРГЕН

Всероссийский Центральный Исполнительный Комитет Президиумын пунчалже

Всероссийский Центральный Исполнительный Комитет Президиум РСФСР Конституцийын 39 статьяже почеш ПУНЧАЛЕШ:

Российский Советский Федеративный Социалистический Республик Верховный Советын Первой Сессийжым 1938 ий 15 июльышто Москва олаш ӱжаш.

Всероссийский Центральный Исполнительный Комитет Председатель—**М. КАЛИНИН.**

Всероссийский Центральный Исполнительный Комитет секретарь олмеш ВЦИК Президиум член—**А. АРТЮХИНА.**

Москва, Кремль, 1938 ий 3 июль.

УВЕРТАРЫМАШ

1938 ий 7 июльышто 6 час кастене Йошкар Олаште Марийский АССР Верховный Советын заседане залыштыже (Совет пӧртын 2-шо этаж).

XVII Марийский областной партийный конференций почылтеш.

ОНЧЫШАШ ПАША:

1. ВКП(б) Областной Комитетын пашаже нерген отчет.
2. ВКП(б) Обком ревкомиссийын отчетшо.
3. Областной партийный руководящий орган-шамычым сайлымаш.

Делегат - шамыч ВКП(б) Обкомышто (58 № комнат, 4-ше этаж) регистрироватлалтыт.

ВКП(б) Обком секретарь обязанностьым шуктышо **В. Архипов.**

Кумыл нӧлтын подписатлыштт

„У вий" колхозысо колхозник (Морко район) Захаров Алексей 150 теңгеаш у заемлан подпискым ыштен.

Тиде колхозыштак Эчухин Николай—60 теңгелан Герасимов Архив—50 теңгелан подписатленыт да оксажымат тунамак тӱленыт.

—Ме, — маныт нуно,— заем оксан куш каймыжым раш палена: заем окса чыла социалистический строительствыш да калыкын илышыштым саемдаш кая. Ме у заемлан куанен подписатлышна да оксажымат тунамак тӱлышна,— йывыртен ойлат нуно. **С. В.**

Мемнан родинын доблестный эргыже-шамыч

Сӱретыште: летчик В. К. Коккинаки ден штурман А. М. Бряндинский Москва—Хабаровск—Владивосток район перелетыш каймышт деч ончыч маршрутым палемдат.

ШТУРМАН-ИСПЫТАТЕЛЬ

Штурман испытатель Александр Матвеевич Бряндинский тӱжем сталинский сокол-шамыч коклаште кугу популярность дене пользоватла. Тудо Советский авиацийын навигаторжо-шамыч кокла гыч ик сай навигаторжо. Бряндинский самолетым кеч могай йӧсӧ маршрут дене нангаен гынат, машина точно цельышке лектеш.

Тудын чоҥештыме практикыже пеш поян. Тудо лу дене сложный перелет-шамычыште участвоватлен. Теве тудын южо рейсшамычше: Москва - Свердловск-Москва маршрут дене нигужак шичде чоҥештымаш; Москва — Свердловск—Севастополь—Москва тыгакак нигужак шичде чоҥештымаш да молат. Бряндинский столиций гыч чыла направлений дене чоҥештен, чыла годымат самолетым точный маршрут дене нангаен.

Александр Матвеевич штурман пашам чаплын шинча. Тудо южышто пеш моштен ориентироватла. Икана мӱндӱркӧ чоҥештыме годым Бряндинский летчик Нюхтиков дене штурманлан каен. Тунам спортивный комиссар-шамычлан самолетын чоҥештымыжым палашыштлан да чоҥештен эртен каймын жапшым точно возашыштлан самолет обязательне Севастополь ӱмбалне коймаш улмаш. Чоҥештыме трассыште Нюхтиков ден Бряндинский кумда пылан верыш верештыныт. Ала мыняр жап коклаште кугу кӱкшытыштӧ пыл лоҥгаште чоҥештеныт. Туге гынат, лачак определенный жапыште Бряндинский летчиклан каласен:

—Севастополь ӱмбалне каена. Ӱлыкӧ воло!

Тыгай условийыште кушто улмо верым пеш вашке йомдараш лиеш. Но Бряндинский вычисленийым пеш точно ыштен. Кунам летчик нелын пыл гоч чоҥештен, тудо лачак ола ӱмбалне лийын да машиным ончыктымо вер ӱмбач нангаен.

Але 1934 ийыште Александр Матвеевич мланде койдымо чока пыл коклаште чоҥештыме годым шотлымо расчет теорийым разработатлен. Шкенжын теорийже дене пайдаланен, тудо пешак сложный чоҥештымаш-шамычым сайын шукташ тӱҥалын.

Авиацийыш Александр Матвеевич 13 ий ожно толын. Ий наре морской летчик школышто тунемын, но тудо школым пытарыде специальне службо военный школыш переводитлалтын. 1930 ийыште тудо летчик-наблюдатель лийын, адак кок ий гыч штурман пашалан тунемме курсым пытарен военно-воздушный вий Управленийын научно исследовательский институтыш пашам ышташ толын.

Тиде куд ий жапыште институтысо коллектив замечательный штурман-испытательым пеш сай пален. Бряндинский шуко шинчем манын нигунамат тунеммашым чарнен огыл, тудо производство гыч кӱрылтде пилотироватлымын техникшым тунемын да летчик лийын! Туге гынат, тудлан тиде шагалын тучын. Кече еда радио пашам тунемын. Эртыше Москва—Владивосток чоҥештымаш ончыктыш: штурман радио техникымат начар огыл пала, тиде технике перелетышто тудлан пешак кӱлеш лийын.

Александр Матвеевич адак 4-ше специальностьым шинча: тудо—выдающий парашютист. Бряндинский шуко ий годым паршютный пашам тунемын. Кугу мужество дене у паршютшамычым испытатлен.

Бряндинский у самолетшамычым испытатлыме годым шуко гана нелылыкыш пернен. Но нелылык штурманым нигунамат лӱдыктен огыл, нелылыкым кугу чытымаш дене чаплын сеҥен.

Бряндинский йолташын йокрок лиймыжым нигеат нигунамат ужын огытыл. Тудо эре мыскарам ыштылеш, пеш весела еҥ. Бряндинский общественный пашамат сайын шукта. Тудо пырдыж газет редколлегий член. Яра жап годым тудо але теннист дене модаш, але йӱштылаш кая,—тудо чаплын иеш.

Бряндинскийын сай производительный пашажым ятыр гана наград дене аклыме. Оборон Народный Комиссар Ворошилов йолташ тудым именной шӧртньӧ шагат дене наградитлен. Серго Орджоникидзе штурманын способностьшым кугун аклен, тудым „М—1“ кушталго автомобиль дене премироватлен.

„Москва“ самолет дене Владивостокыш чоҥештымаште пеш кугу нелылык пернен. Туге гынат, Владимир Коккинаки ден Александр Бряндинский шкенынтын рейссым пеш точно шуктеныт.

Бригадный инженер А. И. Филинын статяж гыч.

161 КАДР ТУНЕМ ЛЕКТЕ

Йошкар-Ола Крупская лӱмеш педагогический институт ден учительский институтышто 1937—38 тунемме ийыште 161 кадрым туныктен луктыч. Нинын кокла гыч 6 еҥ государственный экзаменым отличнылан сдатленыт да первой степень дипломым налын лектыныт. Нине 9 отличник-шамыч чыланат полный средний школыш да педучилищыш туныкташ каят.

В. Рожкин.

ВЛАДИМИР КОККИНАКИ

Ик эрдене Владимир Коккинаки пеш йывыртен, мӧҥгыжӧ куржын тольо. Изи чалемше кувалан—аважлан тудо талын да вашкен каласен:

— Вашке, авый, эргычым корныш каяш ямдыле!

Аваже эргыж дечын куш каймыж нерген йодынат шуктен огыл. Шоҥго куван шинчаже веселан йылгыже, сурт кокла пашам коден, чемоданым ямдылаш тӱҥале. Кайшаш жапыште тудо йодо:

— Кушко тый тыге вашкет, Володя?

Эргыже шинчажым ӧрдышкӧ ыштен каласыш:

— Ростовыш каем. Тушто ик паша уло...

Тыге Владимир Коккинаки аваж дене чеверланен, кидешыже изи чемоданым кучен, вокзал могырыш куржо.

Ик мыняр кече гыч Новороссийский олаш Ленинград гыч открытке толын. Владимир Ленинградыште улам, летчик-шамыч школыш тунемаш пуренам манын воза.

Коккинаки мӧҥгӧ гычшӧ сайын тунем, шоҥго-шамычлан, эрге верч еҥ ончылно йошкаргаш ынже тӱкнӧ,манын возымо письмам налын.

Тидын деч вара ынде 10 ий эртен. Владимир Коккинакин лӱмжӧ Советский элыште гына огыл, но вес элыштат палыме лийын. Шӱдӧ дене еҥ-шамыч знаменитый летчиклан письмам возат. Туддлан Новороссийский портысо грузчикшамыч (Коккинаки ончычын грузчик лийын), пашазе, колхозник, зубной врач, школьник - шамыч возат. Шуко письмаже—утларакшым коллективне да школьник-шамыч деч тыге тӱҥалеш:

„Мемнан шерге Кокки. Ме летчик лияш шонена, тыйын семынетак чеҥештынена. Пожалуйста мланна полшо, Кокки...“

Тудым кугун да шокшын йӧратымылан „Мемнан Кокки“ маныт. Калыкын тӱрлӧ представительже гыч тыгай кугу йӧратымаш случайне огыл лиеш. Коккинаки шкежат калык кокла гыч лектын да шкенжын пенгыде да смелый пашаж дене йӧратымашым честне заслужитлен. Летчик Коккинаки эн ондак пашам ноййыде ыштыше еҥ.

Владимир Коккинакин у машинам испытатлаш южыш чоҥештымыж годым чӱчкыдын аэродромыш летчик, механик, инженершамыч погынат. Нуно Коккинакин лӱдде, чаплын чоҥештымыжым шуко гана кӱшкӧ онен шогеныт.

— Тудын здорово лектеш...

— Орел! Орел!—Чкаловын йӱкшылан моктанен, вашмутым пумо йӱк шокта.

Коккинаки эреак шутитлаш йӧрата. Кушто Коккинаки—тушто эре весела. Тудо тӱрлӧ мыскарам, весела мут-шамычым ойлаш йӧрата. Владимир летчик-пашазе, инженер, мастер шамыч дене пеш сайын келшен ила. Тыгай весела, илышым йӧратымаш—шкенжын шинчымашыжлан ушаныше, шкенжын воляж ден вийжылан ӱшаныше еҥын велэ лийын кертеш.

Икана тыгай случай лийын. Коккинаки у приборшамычым куд тӱжем метр кӱкшытыш кӱзыкташ да нуным испытатлаш заданьым налын. Самолет пылым эртен кӱшкӧ кӱзен. Но тиде жапыште мардежын талын пуалмыже дене летчик наблюдательын тупыштыжо парашютым почын колтен. Почылт кайше парашют летчик наблюдательым самолет кабин гыч кӱшкӧ шупшаш тӱҥалын. Коккинаки самолет управленийыште шинчышыжла шкенжын йолташыжын зиян дене кучедалмыжым ужын да тудлан условный знак дене парашютын стропа-шамычым пеш вашке пӱчкедаш каласа. Наблюдатель нуным вашке гына кӱзӧ дене пӱчкеда. Варажым парашют самолетыш пӱтырнен шинчеш. Тыге машина кенета чоҥештымым чарна да ӱлыкӧ кӱла камбозаш тӱҥалеш. Тыгай годым илышым утараш ик йӧн кодеш—парашют дене тӧрышташ. Но парашют Коккинакин гына. Садлан Коккинаки йолташыжым кодаш ыш решитле, адак машинат жалке.

Тудо ручкам шке дечше мучашыш шумеш уло вийже дене кормыштален, машинам мланде деке виктарыш. Тыге пеш чот шекланен мланде ӱмбаке волен шинчыныт.

Тудлан писын чоҥештыше у самолетым тунемаш пуэныт. Теве вот ик сложный фигурым ыштыме годым самолет кенета ораваже дене кӱшкӧ комдык савырна да унчыли чоҥешташ тӱҥалын. Летчик ӱштӧ дене лушкыдын кылталтын улмаш, садлан кабин гыч капше пелыж наре лектын. Унчыли кержалтын рульым виктараш тудлан пеш нелэ лийын. Шинча—йыр пӧрдаш тӱҥалын, мардеж талышнен. Ик мыняр секунд гыч илышлан мучаш лийшаш ыле, но Коккинакин шкенжын сеҥыдымаш вийжылан да опытшылан ӱшанымыже, пашам сайын палымыже лӱдмаш гыч утарен. Шкенжын уло вийжым поген кидшым управлений ручкашке шуэн рульым чот кучен штопыр гыч шекланен лектын. А аэродромыш волмекыже машина гыч тӧрштен лекте да тымалтлын каласыш:

(МУЧАШ 3-шо МОГЫРЫШТО).

ВЛАДИМИР КОККИНАКИ

МУЧАШ

—Мый ну, и шуженам! Владимир Коккинаки кӱшкӧ чоҥештымаште ятыр рекордым ыштен. Тудо шкенжын рекордшо нерген ласкан гына ойлен, волноватлалтын огыл.

Теве икана тудо илышыштыже пеш кугун волноватлалтын. Тиде кок ий ожно лийын. Тунам тудо рекордым ыштымыжлан кӧра Сталин йолташ деч поздравленийым налын.

„Летчик — испытатель В. Коккинаки йолташлан. Кок моторан самолет дене 500 килограмм коммерческий грузым налын кӱкшытын международный рекордшым ыштыметлан поздравитлем.

Тендан киддам пеҥгыдын кормыштем.

И. Сталин."

Коккинаки тыгай пиялым чоҥештыме пашаште велэ огыл, но пӱтынь илышыштыжат ужын огыл. Тудо Сталин йолташ дечын тыгай кӱкшӧ оценкым валам манын нигунамат шонен огыл. Сталин йолташ тыгак тӱжем дене моло летчик-шамычын пашаштымат чот шекланен шога, Сталин йолташын тиде саламлымашыже адакат кӱшкырак, писын да мӱндӱркӧ чоҥешташ Коккинакин желатлымыжым вияндыш.

Коккинаки ден Брякдинскийын Моско—Хабаровск—Владивостокын районышкыжо нигушак шичде чоҥештымаш тидым ончыкта: кӧ СССР ӱмбак кержалтеш гын, мемнан авиаций любой пункт гыч родинан эн мӱндыр границыжым аралаш чоҥешта.

„Комсомольская правда" гыч кӱчыкемден кусарыме.

Осоавиахим пашам вияндаш

„Тӱҥалтыш" колхоз пелен (Роҥго район) Осоавиахим кружокым организоватлыме. Кружок вуйлаташ Муржаков Н. йолташ ойырымо. Теле жапыште кружок пашам сайын ышташ тӱҥалын ыле, молодежь-шамыч ПВХО значеклан нормо сдаяш ямдылалтынат ыле, но Осоавиахим райсовет нормо приниматлаш инструкторым ыш колто. Кызыт куржокышто нимогай паша огеш ышталт. Молодежь-шамыч ВС значеклан нормым сдатлынешт, но винтовко укелан лийын стрелковый паша огеш ышталт. Тыгак физкультурный паша нерген физкультур пашам виктарыше уполномоченный огешат шонalте. Осоавиахим райсовет ден физкультурный уполномоченныйлан кружок-шамычым оперативне вуйлатен шогаш кӱлеш.

Загайнов Вачий ден Загайнов Николай.

КОМСОМОЛЬСКИЙ ИЛЫШ

ПОЛИТИК ТУНЕММАШЫМ САЕМДАШ

(ВЛКСМ горкомын IV-шо пленумжо)

3-4 июль коклаште ВЛКСМ Йошкар-Ола горкомын черетан IV-ше пленумжо эртыш. Пленумышто кок вопрос ончалтын: комсомолец ден несоюзный молодежь коклаште политический воспитанийым шындыме нерген да кеҥеж жапыште йоча-шамыч коклаште оздоровительный пашам ыштыме нерген.

Первой вопрос дене докладым ВЛКСМ горком секретарь Меледин йолташ ыштыш.

Доклад гыч пале лие, городской комсомольский организацийыште да несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный паша начарын шындалтын. Ола мучко чылаже 124 политик тунеме кружок уло. Тышке комсомолец-шамыч гыч 1469 еҥым, несоюзный молодежь кокла гыч 1398 еҥым авалтыме. Политик тунеммаш дене таче кечылан 5000 еҥым авалтыме огыл.

Тыжечын умлаш йӧсӧ огыл: ВЛКСМ горком политик тунеммаш пашам нимолан йӧрдымын вуйлатен шоген. Нуно комсомолын воспитательный организаций, комсомолец-шамычым идейне вооружитлыше организаций улмыжым алят умлен огытыл.

Политик тунеммаш пашан состоянийжылан эн ончычак горкомол секретарь вуйын шогышаш ыле. Но ВЛКСМ горкомын секретарьже Меледин йолташ тиде ответственный пашам тичмашнек политучебо отдел вуйлатыше Ларионов лан ӱшанен пуэн. А тудыжо политик тунеммаш пашам саемдыме шотышто нимомат ыштен огыл. Ларионов могырым нимо полышат лийын огыл. Верлаште паша кузе кайме нерген нимомат ок шинче. Посна пропагандист-шамычын пашашт контолироватлаш кодын. Эсогыл шке жапыштыже сводкымат погeн кертын огыл. Ик манаш Ларионов комсомолец-шамычын ӱшанышгым оправдатлен кертын огыл.

Горкомол пашаеҥ-шамыч верыш шагал лекмышт дене политик тунеммашын положенийжым шинчен огытыл. Горкомолышто пытартыш жап мартенат лесотехнический институтышто политик тунеммашым образцово шындыме манын коштыныт. А чынжым гын тышге политик тунеммашым развалитлыме. Теве пропагандист Васянинын кружокышкыжо улыжат 56 процент велэ коштыныт. А тудо горкомолыш сводкым шойышт пуэн. А беспечный Ларионов тидлан куанен ӱшанен киен.

Доклад почеш прениййыште 13 еҥ выступатлыш. Выступатлыше-шамыч чыланат ВЛКСМ горкомын, утларакше политучебо отделын пашам начарын ыштымыштым критиковатлышт.

Выступатлыше Сергеева йолташ пединститутышто политик тувеммашын лушкыдын шындалтмыжым ончыктыш. „Политик тунеммашым организоватлаш партийный комитет пеш шагал полшен. Пропагандист — коммунист - шамыч (Морозов молат) занятийым чӱчкыдын кӱрлыныт, комсомолец-пропагандист-шамыч деч начарын ямдылалт толыныт" — манеш Сергеева.

„Мемнан организацийым горкомол ончыл организацийлан шотлыш, манеш Верхсуд организаций гыч выступатлыше Ласточкин. —Но мемнан дене политик тунеммашым сайын шындыме огыл. Теве 14 июньышто занятыш 22 еҥ гыч улыжат 6 еҥ велэ толын."

Прениййыште выступатлыше ВЛКСМ Обкомын секретарьже Кондратьев йолташ горкомын пашаштыже существенный ситыдымаш-шамычым ончыктыш.

„Калык тушман-шамычМикин, Кулагин, Жаднов комсомолышто политик тунеммашым тӱрлӧ семынат кӱрлаш толашеныт. Но вредительствын последствийыштым пытарымаш лушкыдын кая,—манеш Кондратьев йолташ.—ВЛКСМ горком организационно-политический пашам мемнан партийын йодмыжо семын шынден огыл. Горкомышто политик тунеммаш пашам иктат серезнын вуйлатен огыл".

Тиддеч вара моло выступатлыше-шамычат горкомолын пашажым критиковатлышт да пашам серезно ышташ требоватлышт.

Пленумышто республиканский комсомольский газетымат критиковатлышт. Чынак, тудо кызыт марте шке страницылашыже горкомолын пашажым ситыдымын критиковатлен. Сай пропагандист, кружок-шамычын паша опытыштым шагал ончыктен.

Тыгак редакций разложитлалтше элемент, литературный халтурщик М. Степановын (Макс Майн) нимолан йӧрдымӧ „стихше-шамычым" пуртылын манын ончыктышт. Редакцийлан шке пашажым саемдаш шӱдышт.

Пытартышлан ВЛКСМ Обком нергенат каласыде кодман огыл. Тудо горкомлан кӱлеш полышым пуэн огыл. Обкомол шке бюроштыжо горкомын пашаже нерген улыжат кок кана велэ отчетым колыштын. Тыштыжат полигик тунеммаш нерген ик вопросымат колыштмо огыл. Адак вет обкомол бюрон 3 членже горком бюро член улыт. Нунын могырымат серезно вуйлатымаш лийын огыл.

Революционный теорий тунеммашке беспечне ончымашлан мучашым ышташ жап.

* * *

2-3 июльышто тиде вопрос дене пленум шке пашажым пытарыш. Доклад почеш соответствующий решенийым лукмо. Пленум политучебо отдел вуйлатышылан Меркулов йолташым пеҥгыдемден.

Ал. Соколов.

Йошкар-Оласе республиканский пионер пӧрт.
Фото Зайцевын.

Организаций молан ок куш

Токтай-Беляк пелэ кыдалаш школ пелен улшо комсомольский организаций йӧршешат ок куш. Апрель тылзе деч вара тыште комсомолыш ик еҥымат пуртымо огыл. Комсорг Сырейщикова йолташ март тылзыште Куклин И. йолташын пумо йодмашыжым йомдарен велэ. Тыгакак моло-шамыч март ден май тылзыште йодмашыштым кызыт марте ончыде кикта. Политучебо огеш эртаралт.

Мил. Чашкер.

„Ушем-Нур" организацийлан полшыман

„Ушем-Нур" колхозышто (Торъял район) комсомольский организацийым тений шошым гына почмо. Почмо годым организацийыште улыжат 4 еҥ велэ ыле. Кызыт организацийыште 18 комсомолец уло.

Тиде организацийыште ятыр еҥ шамыч ответственный пашаш выдвигатлалтыныт. Тиде организаций шкенжын эн активный комсомолкажым, колхозысо сӧсна фермын тале стахановкажым—Анна Николаевна Пивоварова йолташым РСФСР Верховный Совет депутатыш выдвигатлыш. Анна Николаевна Пивоварова йолташ дене комсомольский организаций тичмаш права дене гордитла.

Но Торъял райкомол тиде организацийым пеш начарын вуйлата. Райкомол пашаеҥ-шамыч организацийыш толынат огыт тошкал, нимогай полышым, указанийым ыштымашлан уке.

Комсомолец-шамыч политикым огыт тунем—сезонностьым увертареныт. Нунын коклаште нимогай политико-воспитательный паша ок кай. Райкомол але мартенат сай пропагандистым ойырен ок керт.

Комсомолец-шамыч колхозник-шамыч коклаште нимогай общественный пашамат огыт ыште. Эсогыл правленийлан пырдыж газет лукташ полшышат уке.

Культур вий гын тыште — шуко: шагал гын 20 учитель, студент да кыдалаш школышто тунемше-шамыч погынат. Но комсомольский организацийын секретарьже Пушкин Ф. А. йолташ нуным пашаш мобилизоватлен, нунын вийыштым организоватлен моштен огыл. Теве драмкружок уло: сайын организоватлаш гын, тыште кугу пашам ышташ лиеш. Теве РСФСР ден МАССР Верховный Советыш сайлыме кечын Кривошеева йолташын вуйлатымыже почеш организоватлыме хор пеш сайын выступатлыш. Комсомольский организацийлан тыгай самырык организатор-шамычым пашашке эреак шупшын шогаш кӱлеш. Но тиде ок ышталт.

Тиде колхозышто физкультурым йӧратыше молодежь шуко уло. Кызыт тыште ятыр тале физкультурник шамыч кушкыныт. Теве шукерте огыл „Ушем-Нур" колхозын волейбольный командыже „Кнаш-энер" колхозын командыжым модын сеҥыш. Но тыште адакат комсорг деч посна. Тудым молодежь коклаште нигунамат от уж.

Райкомоллан тиде комсомольский организацийлан мут дене огыл, а паша дене полышым пуашыже кӱлеш.

Петрович.

Совет Ушем Герой-шамычын Берлин гыч пӧртылмышт

2 июльышто Москошко международный авиационный федерацийын (ФАИ) 38-ше конференцийышкыже Берлиныш советский делегаций составыш мийше Совет Ушем Герой - шамыч комбриг Спирин И. П., комбриг Громов М. М., комбриг Данилов С. А. да полковник Юмашев А. Б. пӧртылыныт.

Конференцийыште 1937 ийысе посна кугу авиационный сеҥымаш верч тӱрлӧ эллысе летчик - шамычлан медальым пуэдыме. Советский летчик Громов, Юмашев ден Данилинлан ФАИ-н колышо президентше Де ля Во лӱман шӧртньӧ медальым пумо. Тиде наградым нунылан Моско гыч Северный полюс гоч Америк Соединенный Штатыш чоҥештымышт годым тура да кадыр линий дене тораш чоҥештымаште рекордым пырля ыштымыштлан пумо.

Белорусский вокзалыште герой-летчик-шамычым родо-шочмышт ден палымышт да печать представитель-шамыч вашлийыныт.

Сай выпуск

Йошкар-Ола лесотехнический институт пелепсе рабфак тений 1938 ийын 66 еҥым туныктен лукто. Тунем лекше-шамыч чылаат кыдалаш школ пытарыме атестатым налыч. Кодолов, Изотов, Репин, Соловьев, Куклин да Ефремов йолташмыт хорошо да отлично тунем пытарышт.

А. Леонтьев.

Республиканский пионер пӧртысӧ фотолюбитель-шамыч фото кечылан йамдылалтыт.
Фото Зайцевын.

КОМСОМОЛЕЦ-ШАМЫЧЫН ВИЙЫШТ ДЕНЕ

Морко, (спецкор. деч телефон дене). Кумышо Вачияш Заемлан подписке погымаште комсомолец-шамыч пашам активне ыштат. Теве Семи-Сола ял советыште комсомолец - шамычын вийышт дене 22 тӱжем 815 теҥгеаш у заемлан подпискым ыштыме. Тиде ял советыште Борисов, Косарев, Ефремов, Федоров, Семенов да моло комсомолец-шамычат колхозник-шамыч коклаште заемлан подписке погымо пашам эн активне ыштат.

„Ленин-Сола" колхозышто 93 еҥ чылаже 3.240 теҥгеаш заемлан подпискым ыштыме. „Марий" колхозышто—2165 теҥгеашым, „Тумер" колхозышто 15 еҥ 651 теҥгеашлан, „Вторая пятилетка" колхозышто—2.450 теҥгелан подпискым ыштеныт.

Коркатово ял советыште комсомолец-шамыч Павлов ден Федорова йолташмыт заем шарымаште пеш активне участвоватлат. Кызыт нуно ял совет мучко чылаже 7.555 теҥгеашлан подпискым погеныт.

Тиде ял советыште „Поланур" колхоз член-шамыч чылаже 2.015 теҥгеашлан подписатленыт. Колхозник Федоров Павел 60 теҥгелан подписатлен да оксажымат тунамак тӱлен.

С. Волков.

МОЛОДЕЖЬ КУАНЕН ПОДПИСАТЛА

Кумышо Вичияш Заем лерген совет правительствын лукмо пунчалжым Косолоп район Косолоп ял советын шемер-шамыч пеш кугу йывыртымаш дене вашлийыч.

Заемлан подпискым ыштымаште да массе коклаште умылтармаш пашам колтымаште комсомолец-шамыч, молодежын представительже-шамыч активнын участвоватлат. Теве „Авангард" колхозышто заемлан подписке ыштымаш виян кая. Тиде колхоз пеленсе комсомольский организацийын секретарьже Решетов В. йолташ 100 теҥгеаш заемлан подпискым ыштен да оксажымат тунамак тӱрыс тӱлен. Комсомолка Ефремова йолташат подпискым 100 теҥгелан ыштен.

„Победитель" колхозыштат подпискым талын ыштат. Комсомольский организацийын секретарьже Григорьевых йолташ 100 теҥгелан подпискым ыштен да оксажымат тунамак тӱлен.

П. Рудаков.

Спортсмен-шамычын соревнованьышт

30 июнь гыч 3 июль марте „Медик" спорт обществын стадионеш добровольно спортивный обществыласе физкультурник - шамычын соревнованьышт эртаралте. Соревнованьыште 6 спортивный общество - шамыч: „Динамо", „Спартак", „Медик", „Учитель", „Буревестник", „Молния" участвоватленыт.

Пӧрен-шамыч гыч 100 метр дистанцийыш куржмаштеончыл верыш динамовец Фаборский лектын. Ӱдрамаш кокла гыч тиде дистанцийышкак куржмаште чапле результатым (13,8 секунд) Нежикова ончыктен. 500 метрыш куржмаште 1 минутат 31 секунд каен. 10 тӱжем метрыш куржмаште первой верым динамовец Сергеев налын. Тудын жапше 36 минутда 15,5 секунд.

Ядро дене рекорд 11 ий мучко 10 метрат 65 см. ыле. Кызыт тидым Федяев сеҥен. Тудо ядром 10 метрат 94 см. кудалтен.

Дискым Горинов 33 метран 11 см. кудалтен. Ӱдрамаш шамыч ты шотышто вараш кодыт. Ийын каймаште эн сай результатым Сушин („Динамо") ончыктен. Тудын результатше: 100 метрым 1 мин. 22 секундым ийын каен.

Тиде соревнованьыште Йошкар-Оласе спортсмен 4 кече жапыште 7 республиканский рекордым шынден. Тиде шот гыч 4 рекордшым „Динамо" команде шынден. Кокымшо верым „Медик" общество, кумышо верым „Спартак" налыныт. Нине лекше чапле спортсмен - шамычлан эреак полшен туныктен шогыман.

ИСПАНСКИЙ КАЛЫКЫН ГЕРОИЧЕСКИЙ КУЧЕДАЛМЫЖЕ

Эше апрельыштак Итало-Германский интервент да мятежник-шамычын войскашт Эрвел Испанийыште Средиземный теҥызын серже деке пуреныт, тунам республиканский территорийым кок ужашлан шелыныт. Германский да Италянский газет-шамыч генерал Франко вашке сеҥа маныч, куанен кычкыраш тӱҥалын улыт ыле. Фашистский интервент - шамыч тиде годымат йоҥылыш лийыныт.

Пудыраныше военне обстановкышто героический Испанский калык шке тушманже - шамыч ваштареш кучедалаш чыла вийжым пыштен. 15 апрель гыч республиканский армийыш шӱдӧ тӱжем утла доброволец-шамыч пуреныт. Республиканский оборонын тичмашнек самостоятельный да ӱшанле кок очагше шочын: Испанийын Северо - Востокыштыжо—Каталонийыште, да Центральный Юго-Восточный Испанийыште. Фашист-шамычын Испанский республикан решающий ударым ышташ, народный армийын илыше вийжым пыташ тӧчымашышт арам лийын.

Фашистский командоване утларак кугу вийым Средиземный теҥызын серже дек ушнен шогышо районышто республиканский обороным пудырташ ойрен ыле. Ончычын фашистский войска-шамычын атакышт Северный направлений дене—Каталоний ваштареш виктаралтыныт. Туге гынат, республиканский часть-шамыч естественный авыртыш—Эбро эҥер дене пайдаланен тиде районышто пеҥгыдемыныт. Фашист-шамычын тиде эҥер гоч эртен кайаш чыла тӧчымыштат шукталтын огыл, нуно тыжакын пеш кугу йомдарымашым ыштеныт.

Тид деч вара фашистский командоване ударым южный направлений дене виктарен. Шуко арня мучко тыште вӱр йоктарыман кучедалмаш-шамыч лийыныт. Фашистский командоване тушто кугу воинский соединений, танк, пушко да самолёт-шамычым колтен. Мятежник-шамычын сухопутно вийыштлан теҥыз гыч нунын военно-морской флотшо полшен, тудын составыште Германский ден Италянский корабль-шамыч лийыныт. Фашист - шамыч республиканский позицийым дальнобойный морской орудий гыч лӱйкаленыт.

Фашистский командоване шканже Кастельон денла План фортовый олам поген налаш задачым шынден. Тиде олам налмаш Франкон генерал армийжлан шергын логалын: иностранный газет-шамыч сведенийышт почеш тиде ола лишне 20 тӱжем утла фашист колен. Фашист-шамыч республиканский территорийым кок ужашлан шелше клиным ик мыняр лопкаҥденыт гынат, правительственный армийын сопротивленийжым пудыртен кертын огытыл. Мӧнгешла, тиде сопротивлений эре кушкын гына толеш. Испаний правительствын данныйже почеш, пытартыш кок тылзат пелэ жапыште интервент мятежник - шамычын войскашт 45 тӱжем наре еҥым йомдареныт. Республиканский войска-шамычын йомдармашышт тид деч шуко кулан шагал. Йомдармаш тиде цифрын ик лу ужашыжымат ок вончо.

Республиканский армийын чапле героизмыже нерген 43-шо дивизийын кучедалмыже пеш раш ончыкта. Тений шошым, фашист-шамычын восточный фронтыш пурмышт годым, тиде дивизий Пиренийский курыклаште французский граница дек ишалт кодын. Тиде нелэ условийыште (тудо республиканский территорий деч пӱчкылтын улмаш гынат) 43-шо дивизий 80 километр кужытан фронтышто тушман ваштареш героический кучедалын. Дивизийын командирже да бойецше-шамыч мужество ден лӱддымылыкын образецшым ончыктеныт. Фашистский командоване 43-шо дивизий ваштареш кум дивизий пехотым, вич эскадрилий германский самолет-шамычым да виян артиллерийский часть-шамычым шогалтен. Тиде кугу вийын шӱкымыжӧ дене 43-шо дивизий французский территорийыш кораҥын. Героический дивизийын чыла 8 тӱжем боецше-шамыч французский территорий гоч умбакыжымат фашизм ваштареш эрык да шке родинын независимостьшо верч кучедалаш Каталонийыш пӧртылыныт. Испанский калык шке самырык героический армийже дене тичмаш права дене кугешна. Испанский калык кок ий мучко (ӧрдыж гыч полышым налаш лишитлалтын гынат) кок виян вооружитлалтше фашистский держава-шамычын нападенийыштым онжо дене авырен шога. Героический испанский калык шке эрыкше ден независимостьшым арален кертеш!

И. Борисов.

Отв. редактор—Г. М. ЭРСКИЙ.

Адрес редакции: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комн. № 74, телефон № 90. | Упол. Главлита Мар. АССР А—650. Тираж 3000 экз. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.